

הלכות שבת סימן שנה שנה

לחבר נדו אליהם ולקבל המים, ויגזון (ח) שאין בהם ארבעה על ארבעה והן למטה מעשרה, אכל אם (ט) יש בהן (ג) ארבעה על ארבעה, או (י) *אכלו אין בהם ארבעה על ארבעה והן למעלה (ז) מעשרה, אסור:

ג בדיקת שם ד שם פירוש ש"ש פפי שטתו

שנה הקורא בספר ונתגלגל מרשות לרשות, וכו' ב' סעיפים:

א (א) הקורא בספר (ב) על האסקפה (ג) ונתגלגל ראש האחד מהספר מידו (ד) ונשאר ראש השני בידו, גוללו אצלו (ד) אפלו נתגלגל חוץ לארבע אמות, (ה) ונאפלו ברשות הרבים והאסקפה (ו) ברשות היחיד, (ז) משום בזיון כתבי הקדש התיירו. הגה (ח) *דרבים דרסי על האסקפה. ודוקא כתבי הקדש, (ט) אכל בשאר דברים אסור אפלו לא נפל (י) אלא לברמליית (המגיד פרק טו ורשב"א): ב יתה קורא בו (יא) על הגג ונתגלגל ראשו האחד מידו, עד שלא הגיע (ג) לעשרה טפחים התחתונים הקרובים לארץ (יב) גוללו אצלו, הגיע

א משנה בעירובין צ"ו ב באוקמתא דרבה שם בפירוש צ"ח, וכן נכתב הר"ף ורא"ש ג משנה ובאוקמתא דגמרא שם דמתניתין פלה רבי יהודה היא

באר היטב

(ב) ונשאר. ואם לא נשאר, אפלו בקרמליית אסור, ב"ח, מ"א: (ג) לעשרה. דהיינו מקום פטור, אכל הגיע ל"ט שם ה"ר ר"ה ויש חשש שמא יתא רחב ד' ויהי רה"י ואסור. ועמ"א:

באור הלכה

המזחילה, עין שם, ועל-כן הסומך על הטור ושלחן-ערוך בזה בודאי לא הפסיד: * אפלו אין בהן ארבעה על ארבעה והן למעלה מעשרה אסור. עין במשנה ברורה דגורין אשו מקום שיש בו ארבעה על ארבעה. ועין בבית-יוסף דלדעת הרמב"ם מטר בזה למעלה מעשרה כיון שהוא רחוק שלישה מן הגג, אף השלחן-ערוך איל לטמעה דפסק בש"ת ש"י והתוספות שמחמירין בזה וכו'. ולאכאונה קשה לדברי השלחן-ערוך, אמאי לא גזרינן בכל מקום בעמוד שאין בו ארבעה על ארבעה העומד ברשות הרבים לאסר השטולט ממנו לרשות הרבים משום גזרה דיש בו ארבעה על ארבעה? ואפשר לומר, דבזה חישבן ספי משום דלמטה אין בו מחיצות וזבואו להקל בזה:

* דרבים דרסי. הגה המחבר לא זכר רק באוקמתא ראשונה דרבה, דמתניתין מניי באסקפת רשות היחיד וכשהיא נדרסת ולכן המירו, ואילו לשיטתו בבית-יוסף שהסכים לדעת ה"ח דמנחי תרצא דאב"י מהלכה וסובר דאפלו תוף ארבע אמות אסור באסקפה שאינה נדרסת ואפלו באסקפת קמלית וארקה, וטעמו, משום דהרא"ש סובר כה"ח מהדעתים דבריו, וגם מסתימת הר"ף משמע גם-כן קצת הכי. אמנם פשוטי ומצאתי הרבה ראשונים שהולכים בש"ת הרמב"ם שהעתיק תרצא דאב"י מהלכה שמוקים למתניתין באסקפת פרמלית ויהינו שאינה גבוה עשרה טפחים ואין דורסים עליה, ויש נפקא מנה בין נתגלגל לתוף ארבע אמות וכן נתגלגל חוץ לארבע אמות, הלא הנה התוספות והרשב"א בחדושי על שבת והמאירי שם וכן הוא באור ורד"י, ומצאתי שגם הרבנו חננאל בעירובין כתב תרצא דאב"י לעקר, וכן הסכים הגא"ר בבאורי, עין שם. והנה לתרצא דאב"י מוכי הגמרא דדוקא באסקפה ארקה, דזו לא חישבן שיעיל מרשות הרבים לרשות היחיד דהוה האסקפה בלא הנחה ביניהם, אבל בלאו הכי אסור, ותמה ה"ח על הרמב"ם אמאי לא אזכר תנאי זה, ועין בב"ח ובבאור הגא"ר ובית-מאיר שמתרצא דהרמב"ם מניי בשלש הנה לרשות היחיד מצד אחר של הפרמלית, וכדמשמע קצת מלשונו שלא זכר שם אסקפה כלה ואמנם עדין קצת קשה, אמאי השמיט מהלכותי

(ז) משום בזיון. דמדאוריתא אם זרק דבר לרשות הרבים וראש השני בידו, מטר להביאו אצלו ונאין פאן הנחה, כיון שראש השני בידו (ז) ויכול להביאו אצלו, ואם-כן במה שמושכו ומגביהו מן הארץ לא נחשב עקיפתו, אלא דרבנן גזרו, שלא יבואו להקל אפלו היכא דנפל לגמרי, והכא משום בזיון התיירו: (ח) דרבים דרסי. ואיכא בזיון טפי: (ט) אכל בשאר וכו'. היינו נמי אפלו כשראוש אחד נשאר בידו אסור להביאו אצלו: (י) אלא לברמליית. ונתעם, דגם בזה גזרינן שמא יפל לגמרי על הארץ ואפלו הכי יביאנו אצלו. וזע, שיש במה (ה) אחרונים שמקליו בזה, מפל מקום נראה דברשות הרבים שלנו אין להקל, דבמה פוסקים סוכרין דגם אצלנו יש לרשות הרבים דאוריתא, וכדלעיל בסימן שמה סעיף ז: ב (יא) על הגג. מרי בגג שהוא רשות היחיד הנה לפני רשות הרבים, אכן כל שלא הגיע לעשרה טפחים התחתונים הוי האויר מקום פטור, ועלי-כן גוללו אצלו: (יב) גוללו אצלו. ואפלו אם היה כחל הבית משפע ונח עלי, (י) או שהיה נח שם ע"ג זי, בין שהיה היז רחב ארבעה ויבין שלא היה ארבעה. (י) ובכל

שער הציון

(ב) על-ת שבת וש"א: (ג) אחרונים: (ד) על-ת שבת: (ז) מגן-אברהם. ועין בחדושי רבי עקיבא אגרי: (ח) אבן-עזר ונהיר-שלום ובית-מאיר והג"ר, אין שם שהוכיחו שהרב המגיד עצמו לא קאי אפלו לברמליית, כי אם בשעומד באסקפת פרמלית ולפניה רשות הרבים ומשום דלמא אתי לאתויי ד' אמות ברשות הרבים, ואף שהנה בחוף ד' אמות ובספר הקלו, בשאר דברים לא חלקו בין תוף ד' אמות לחוף ד' אמות וכלה תדא גזרה היא, כמו שכתב הר"טב"א; או אפשר, משום דכל תרצא דגמרא הוא דבארקה מדבר דכיר, ובשאר דברים לא סמכו על זה, וכמו שהקשה ה"ח, עין שם, אבל לא נפל לברמליית, ונתבאר עוד דעת ראשונים שסוכרין להקל אפלו בכהאי גוונא דאב"י, דהניו שהאסקפה היתה קמלית שעומדת אצל רשות היחיד ולפניה לרשות הרבים, וגם הביא הג"ר שהרשב"א בעצמו בחדושיו מקל בזה, והסכים עמו להלכה, עין שם: (י) מגן-אברהם: (י) דדברי המגן-אברהם שמחמיר קאי אלמטה מעשרה, כמו שכתב הפר"מגרי:

הַלְבוּת שֵׁבֶת סִימָן שְׁנָה שְׁנָה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י']

דְּגִלְרִינָן שְׁמָא יְהִיָּה קָרָן רָחֵב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה⁶.

6) מבואר מדבריו שאם הצינור רחב ד' טפחים דינו כרשות היחיד, וגם אם גדיים בוקעים [=עוברים] מתחתיו אינם מבטלים ממנו שם רשות היחיד. ובטעם הדבר כתב המג"א (ס"ק ה'), שהצינור נחשב רשות היחיד מדין חורי רשות היחיד, ובחורים אין חיסרון במה שגדיים בוקעים תחתיהם. וכן מבואר בשו"ע לעיל (סי' שמה סט"ז) לגבי יזו הבלט מן הכותל ויש חלון שפתוח לו, שהיו נחשב לרשות היחיד אף שגדיים בוקעים תחתיו [ומקור הדבר בתוס' (עירובין לג, א ד"ה אי), וכן העתיק הרעק"א בגליון השו"ע שם ס"ד].

ולדברי המג"א, מה שהצריכו שהצינור יהיה רחב ד' טפחים אף על פי שבחורי רשות היחיד אין צורך שיהיו רחבים ד' כדי להחשב רשות היחיד [כיון שהם מצטרפים לרשות היחיד ונטפלים אליו], ביאר היד אפרים (כאן) שהוא כדי לחייב את הקולט מן הצינור מאזוריתא, שהרי אינו מתחייב אלא אם כן עוקר מעל גבי מקום הרחב ד' טפחים.

והמחצה"ש (ס"ק ה) הקשה על דבריו, ממה שפסק השו"ע שאפילו אם הצינור אינו רחב ד' טפחים אסור, כיון שגזרו משום צינור שרחב ד' טפחים, ולמה יש צורך בגזירה זו, הרי מדרבנן אסור לעקור גם ממקום שאינו רחב ד' על ד'. ועוד הקשה על מה שכתב המג"א (ס"ק ד, הביאו המשגיב בס"ק ט) שאם הצינור רחב ד' טפחים על ד' טפחים ואינו גבה עשרה הריהו כרמלית ולא רשות היחיד, והרי דעת המג"א לעיל (סי' שמה ס"ק ב, הביאו המשגיב שם ס"ק י) שחורים הפתוחים לרשות היחיד דינם כרשות היחיד אף אם הם למטה מ' טפחים ואפילו אינם רחבים ד' טפחים, ואם כן הרי לדעת המג"א שנחשב הצינור לרשות היחיד מדין חורי רשות היחיד, צריך היה הצינור להחשב רשות היחיד גם אם אינו גבה י'.

ותירץ, שהצינור אינו נחשב לחורי רשות היחיד ממש, שכן שאינו עשוי אלא לקבל את המים ולהעבירם שלא יקלקלו את הכותל, אינו נחשב ראוי לתשמיש, ולכן דוקא אם הוא גבוה י' ורחב ד' שאו הוא צריך להחשב רשות היחיד מצד עצמו, מועיל מה שהוא דומה לחורי רשות היחיד שלא יתבטל ממנו שם רשות היחיד אף שהגדיים בוקעים תחתיו, אבל כשאינו גבוה י' או שאינו רחב ד' שאו מצד עצמו אין עליו שם רשות היחיד, אינו נקרא חורי רשות היחיד, ולכן אין איסור לקבל ממנו מים אלא מחמת הגזירה משום צינור שרחב ד'.

מאידך, דעת הפמ"ג (א"א ס"ק ה) שהצינור נחשב חורי רשות היחיד ממש. וכתב, שאם אינו רחב ד' טפחים על ד' טפחים יתכן שאין איסור דאורייתא לעקור ממנו לרשות הרבים. ולדבריו צ"ע כנ"ל, למה כשהצינור רחב ד' ואינו גבוה י' לא יהיה דינו כרשות היחיד לדעת המג"א.

[משנ"ב שם]

וְהָיוּ לְרֵשֶׁת הַיְחִיד וְאֶסְוֵרָה⁶.

6) ולענין אם צריך שהצינור יהא סמוך לחלון או לגג בפחות מ' טפחים, שאו נוח להשתמש בו, מצינו מחלוקת באחרונים. בדברי כל האחרונים שהובאו בהערה הקודמת מבואר, שאינו נחשב חורי רשות היחיד אלא כשהצינור סמוך לחלון או לכותל בתוך ג' טפחים.

טפחים. ובביאור הגר"א (סוף סי' שג) הוכיח, שאם הצינור רחב ד' על ד' טפחים יש לו דין רשות היחיד גם כשאינו סמוך לחלון או לגג בתוך ג' טפחים, וביאר שדין חורי רשות היחיד לא שייך כאן, כיון שסוף הצינור רחוק מהגג ג' טפחים.

[והרשב"א (עבודת הקודש בית נתיבות שער ג ס"א) כתב, שדף רחב ד' על ד' טפחים שיוצא מכותל רשות היחיד, אם הוא גבוה י' הרי הוא כרשות היחיד אף על פי שיש תחתיו בקיעת גדיים וכו'. ובהמשך דבריו כתב, שדף שאינו רחב ד' על ד' טפחים, אם הוא סמוך לראש הכותל או לחלון תוך ג' טפחים ואינו בולט ג' טפחים, הריהו נדון משום חורי רשות היחיד. אבל אם הוא רחוק ג' מהגג או מהחלון, או שהוא בולט יותר מג', הריהו מקום פטור. ומבואר מדבריו, שדף שרחב ד' על ד' טפחים נטפל לרשות היחיד ונחשב חורי רשות היחיד אף על פי שאינו סמוך לחלון או לראש הכותל. והנשמת אדם (כלל מז אות ג) העתיק את דבריו להלכה].

מאידך, בביה"ל לקמן (סי' שג ס"ב ד"ה וחלון הבית) ובמשנ"ב שם (ס"ק ח) מבואר, שאם החור אינו סמוך לחלון בתוך ג' טפחים הריהו מקום פטור, וכמו שהביא הגר"א לעיל (סי' שמה סט"ז) שכן דעת התוס' בשם הירושלמי.

סימן שנה

הקורא בספר ונתגלגל מרשות לרשות

[שעה"צ ס"ק ז]

וְעִין בְּחֻדוּשֵׁי רִבִּי עֲקִיבָא אֵיגֵרָה¹.

1) שתמה על הרמב"ם (פי"ג מהל' שבת הי"ד, שהוא מקור הדין שאם ראש אחד של החפץ בידו ויכול להביאו אצלו אינה נחשבת להנחה), למה צריך שיוכל להביאו אצלו, הרי כיון שמקצת הכלי עדיין בידו נחשב שמקצתו ברשות היחיד ואין כאן הנחה ברשות הרבים. וסיים הרעק"א שהרמב"ם דיבר באופן שגוף הכלי אינו בידו כלל, אלא שיש חבל שמחובר אל הכלי שנמצא בידו [כמבואר בלשונו שם], ולכן הוצרך לטעם שיוכל להביאו אצלו כדי שלא תחשב הנחה, אבל אם חלק מהכלי עצמו בידו הרי זה פטור גם אם אינו יכול להחזירו אצלו, כיון שמקצת החפץ אינו ברשות הרבים ואין כאן הנחה.

[שעה"צ ס"ק ז]

וְדַבְרֵי הַפְּגָן אֲבָנִים שֶׁמִּחְמִיר קָאֵי אֶלְמָשָׁה מִשְׁעָה².

2) כלומר, בשו"ע מבואר שאם ראש אחד של הספר בידו, מותר להחזיר אליו את ראשו השני. וכתב המג"א (ס"ק ד) שדין זה נוהג רק בכתבי הקודש, אבל בשאר דברים לא התיירו אף שאיגודו בידו, כיון שחוששים שהחפץ יפול לארץ ויביאנו אצלו. והיה מקום לפרש, שכוונת המג"א גם באופן שהחפץ הגיע למקום פטור, דהיינו אל מעל לעשרה טפחים. ועל כך הביא השעה"צ את דברי הפמ"ג, שפירש שכוונת המג"א רק אם נפל למטה מעשרה, אבל מעל עשרה מותר גם בשאר דברים, שהרי מכניס ממקום פטור לרשות היחיד. [ובספר נתיבות שבת (פי"ה הע' כו) כתב, שאם נפל אל מעל לעשרה, מותר להכניסו לרשות היחיד גם אם אין איגודו בידו. וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל סי' שמח ס"א ד"ה בתוך].

הלכות שַׁבַּת סִימָן שֵׁנָה שֵׁנָה

ביאורים ומוספים

[שו"ע ס"ב]

הגיע לעשרה טפחים התחתונים, אם הכתל משפיע בענין שָׁנָה עָלָיו⁽³⁾.

(3) כזה י

[שו"ע שם]

ואם אינו משפיע⁽⁴⁾.

(4) כזה י

[משנ"ב ס"ק יג]

רוצה לומר, דָּאָז הָיָה פְּנֵי הָאֵשׁ אֶחָד עַל הָאֶרֶץ⁽⁵⁾.

(5) כלומר, שנחשב ראש זה של הספר כמונה ברשות הרבים, וכמבואר בדברי המשנ"ב להלן (ס"ק יד) ובביה"ל (ד"ה בענין שנה) שמדובר בכותל שהדרך לכתף (להיטיב את המשא) עליו, ואף שבש"ע לעיל (ס"י שמה ס"י) הובאו ב' דעות לגבי עמוד ברשות הרבים, אם דוקא כשגובהו ט' טפחים מצומצמים נחשב רשות הרבים כיון שהדרך לכתף עליו, או שכל שגובהו מט' עד י' טפחים הוא רשות הרבים, וכאן משמע שכל שהגיע ל' טפחים התחתונים אסור, ואם כן לא יתכן תירוץ זה אלא לדעה שכל הטפח העשירי הוא רשות הרבים, והסוברים שרק בט' טפחים מצומצמים היו רה"ר, כתבו הרע"א והבית מאיר (כאן) שהם יפרשו כדעת הרמב"ן (המובא בביה"ל ד"ה בענין) הסובר שבכותל משופע נחשב כל הכותל כקרקע רשות הרבים, ודינו כמו בכותל זקוף המבואר בגמרא (שבת ז, א) שאם זרק דבילה שמנה ונדבקה בכותל למטה מי' הרי זה חייב כאילו נחה ברשות הרבים.

[משנ"ב שם]

שָׁמָּא יִפֹּל כְּלוֹ מִדְּרוֹס⁽⁶⁾.

(6) ואף שגם אם יפול החפץ עדיין הראש שהיה בידו יהיה מעל עשרה טפחים, ואם כן חלקו עומד במקום פטור הדומה למה ששינוי (שבת ז, א) שהזרק כלי גבוה לרשות הרבים וחלקו מעל עשרה טפחים הרי זה פטור, כתב הרע"א (גליון ש"ע כאן) שמי"א כן יהיה אסור לחזור ולגלול. וביאר, שדין זה שחפץ שצידו אחד נמצא במקום פטור אינו

נחשב כעומד ברשות הרבים, נאמר רק בכגון כלי גבוה שעומד על קרקע רשות הרבים וממלא את כל גובה הרשות מהקרקע עד למעלה מי' טפחים, שאז נחשב שהוא אגוד במקום פטור, אבל במקום שהכלי אינו ממלא את כל העשרה טפחים התחתונים (שאינו מגיע עד הארץ), או אפילו אם חלקו נמצא למעלה מעשרה טפחים אינו נקרא שהוא אגוד במקום פטור, וחייב. אלא שהקשה מהמשך דברי הש"ע, שכתב שאם הגיע הספר לארץ אסור לחזור ולגלול אפילו אם צד אחד בידו, הרי באופן זה הספר ממלא את כל הרשות והוא אגוד למעלה מעשרה, ואפילו אם אין אגודו בידו פטור, ואם כן אם אגודו בידו יהיה מותר ליטלו כמו בלמעלה מעשרה, וסיים בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק טו]

אָבָל אִם נָפַל לְאֵוִיר כְּרַמְלִית, מִתָּר לְכָלֵי עֲלָמָא לְתַבְיָאוֹ אֶצְלוּ בֵּינָן שְׂאָגוּדוֹ עֲדֵין בְּקִדּוֹ⁽⁷⁾.

(7) ולענין תריסי חלונות שתלויים על ברזלים הקבועים על קיר הבית מבחוץ, ובשעת הסגירה נכנס התריס לתוך חור החלון שהוא חורי רשות היחיד, כתב בשו"ת בית שלמה (א"ח סי' מ) שיש להתיר לסגורם, על פי המבואר כאן שביצא לאויר כרמלית מותר להחזיקו כשאוגדו בידו, משום שאף כשהתריס פתוח עדיין הוא אגוד במקום חיבורו לכותל. ואף שהתריס מונח בכרמלית [ולא באויר כרמלית], שהלא הוא מחובר אל הכותל למטה מי' טפחים, מי"מ כיון שאינו מונח על פני הכותל אלא על גבי ציר המחובר לכותל, אינה נחשבת עקירה מעל גבי מקום ד' טפחים, ודינו כמונה באויר הכרמלית.

[אמנם כתב שהיינו רק לדעת ר"ת (שבת ז, א תוס' ד"ה וטח) שסובר שהטעם שהזרק דבילה ונדבקה בכותל חייב משום שפני הכותל נחשבים במקום ד' על ד' טפחים, אבל לדעת ריב"א (שהובאה בתוס' שם) שפירש שהטעם שנחשב להנחה על גבי מקום ד' על ד' טפחים, כיון שהקרקע שתחתיו רחבה ד' על ד' והוא רואה פני הקרקע, אם כן גם התריסים שמונחים על גבי ציר נחשבים כמונחים על גבי קרקע הכרמלית, שהרי הם רואים את פני קרקע הכרמלית. ומי"מ כתב שאף לשיטה זו יש להתיר לסגור את התריסים, כיון שבאיסור קל כזה לא צריך להחמיר, ובפרט שההנחה בחור החלון גם כן אינה על מקום ד', ולדעת התוס' וגם בחורי רשות היחיד צריך שיהיו רחבים ד' על ד' טפחים (כמבואר לעיל סי' שמה ס"ק ט). ולכאורה כל דבריו הם דוקא כשהברזלים אינם גבוהים עשרה טפחים מעל הקרקע, אבל אם הם גבוהים עשרה מותר אף באויר רשות הרבים, כמו שכתבנו לעיל בשעה"צ ס"ק ז].

סִימָן שֵׁנָה

דִּינֵי זִיזִין בְּרִשּׁוֹת־הַרְבִּיבִים

[משנ"ב ס"ק ג]

וְדִבְרֵי לְמַעְלָה מְעַשְׂרָה, דְּהָיָה מְרִשּׁוֹת־הַיְחִיד לְרִשּׁוֹת־הַיְחִיד דְּרָף מְקוֹם־פְּטוּרוֹ⁽¹⁾.

(1) אמנם היינו דוקא אם הוא זורק את החפץ למעלה מעשרה בכרמלית, אבל אם הוא נושא את החפץ בידו ומעבירו מרשות היחיד לרשות היחיד דרך כרמלית, כתב החו"א (א"ח סי' קג ס"ק יט) שאפילו אם נושא כשהוא גבוה למעלה מי', נחשב כמו שהוא למטה מי' ואסור, ומקור הדברים במסכת שבת (צב, א, וצ, א).

[ביה"ל ד"ה וערבון]

אָבָל רַבִּים מְאֻרְוִינִים מִפְּקָקִין כְּנֵה⁽²⁾.

(2) ושני טעמים בדבר: א. מבואר במשנ"ב לקמן (סי' שנה ס"ק ל וביה"ל שם ס"א ד"ה תצריכים) שגם לדעת הסוברים לגבי רשויות

הַלְבוֹת שֶׁפֶת סִימֵן שֵׁנָב שֵׁנָג

הַבָּאָר הַגּוֹלְהָה

לְעִשְׂרֵה טַפְחִים הַתַּחְתּוּנִים, (יג) *אִם הַכֶּתֵל מִשְׁפַּע *בַּעֲנָנָן (א) (יד) שֶׁנָּח עָלָיו⁶, אֲסוּר לְגוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ, וְהָיָה שְׂלֵא
עֲמִד בְּבִזְיוֹן הוֹפְקָה עַל הַכֶּתֵב, וְאִם אִינוֹ מִשְׁפַּע⁷, כֵּן זְמַן (טו) שְׂלֵא הַגִּיעַ לְאָרְצָן * (טז) גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ :

שֵׁנָג דִּינֵי זִיזוֹן בְּרִשׁוֹת־הֶרְבִּים, וְהוּ ג' סְעִיפִים :

א *שְׁנֵי כַתִּים בְּשֵׁנֵי צְדֵי רִשׁוֹת־הֶרְבִּים וְהֵם שֶׁל אֶדָם אֶחָד אוֹ שֶׁל שְׁנַיִם (א) *וְעִרְבּוּ, אִם שְׁנֵיהֶם (ב) שְׁנֵים
(ג) *מִתֵּר לְזֶרֶק (ד) מִזֶּה לְזֶה, כִּי אִם אֶחָד (ד) גְּבוּהַ מִחֲבָרוֹ (ו) אֲסוּר לְזֶרֶק מִזֶּה לְזֶה, גְּאֵלֵא־אִם־כֵּן הֵם כְּלֵי־הַרְסָה
וְכִי־צֵא כֶּהֱם שְׂאֵם יִפְלוּ יִשְׁבְּרוּ. י'בִמָּה דְכָרִים אֲמוּרִים, בְּרִשׁוֹת־הֶרְבִּים עוֹבְרֵת בֵּינֵיהֶם, אֲכַל אִם הִיתָה (ה) כְּרַמְלִית
עוֹבְרֵת בֵּינֵיהֶם מִתֵּר (ו) *בְּכָל גְּזוּנָא : ב' הִזִּי, דְהִינּוּ דָף הַבּוֹלֵט מִן הַכֶּתֵל (ז) וְלְרִשׁוֹת־הֶרְבִּים, (ח) לְמַעְלָה

א שֶׁפֶת צ"ח
וּבְעִרְבוּ כ"ח ב' שֶׁם
וְכִרְבֵּי ג' תְּרַמְבִּים
כְּפָרֶק טו ד' הַכּ
הַסְּגִיד שֶׁם בְּשֶׁם
הַרְשִׁב"א ה' מִשְׁנָה
עִרְבוּ כִצ"ח ו' שֶׁם
כְּסוּמָא וְכִרְתָּא

בָּאָר הַיִּטָּב

(ב) מִזֶּה לְזֶה. וְדוֹקָא לְמַעְלָה מִי דְהָיָה מִרְה"י לִרְה"י דְרָף מְקוּם־פְּטוּר, אֲכַל
לְמַשָּׁה מִי אֲסוּר, רַמְבַּ"ם (ג) אֲסוּר לְזֶרֶק. מִשּׁוּם זִנְיָה דְלִמְאָה מִגְּבֹרַת
וְנִפְלַח וְאֲחִי לְאֲחִי. וְאֵעִיג דְבִס"ג פֶּתַח רַמְבַּ"א דְכָדְרָב רַחֵם אֵין אֲסוּר כְּכַל
הַכֹּלִים, שְׂאֵנִי הִכָּא שְׂאֵנִי זִנְיָה מְגֻבְהַת לְמִיּוּד אוֹ לְהַפְרוֹ וְצִרִיף לְאִמּוֹן נְדִי.
מִשׂא"כ הֵתָם שְׂהוּא מְנִיחָ, ט"ז:

בָּאָר הַלְבָּה

אֲרִיקִמְתָּא דְגִמְרָא דְאִסְקַפְתָּ פְרַמְלִית הַסְּמוּכָה לְרִשׁוֹת־הִיחִיד אִינוֹ מִתֵּר רַב דְּרִיקָא
בְּצִרְכָּה. וְלִפְיָ מַה שְׂאֵנִינוּ כֶּתֵל לְפִירוּשׁ תְּרַבְנֵה תְּנַגְּלַל יִנְחָא הַלַּל, שְׂהוּא גֹרַם
שֶׁם בְּגִמְרָא עוֹד תְּרַצָּא, דְאִפְלוּ בְשֵׂאנֵיה אֶרְכָּה שְׂרִי תוּף אַרְבַּע אַמּוֹת, וְיִתְכַן
מֵאֵד שְׁהִיָּה לְהַרְמַב"ם גִּרְסָא זוֹ וּפְסַק כֵּן מִשּׁוּם דְמַתְנִיתִין סַמְתָּא קַתְנִין. וּמִכַּל
מְקוּם דִּינָא דְהַמְחַבֵּר שְׁהַעֲתִיק תְּרַצָּא דְרַבְהָ, נִרְאָה גַם־כֵּן שְׂאִין לְדַחֲתָה, דְהָנָה
נִקְטְוִין כְּתוּרָצָא דְרַבְהָ, דְמִשּׁוּם כִּיּוֹן חֲבִירֵיהֶן הַמִּירוּ אִפְלוּ חִזְק לְאַרְבַּע
אַמּוֹת וְכִמּוּ שֶׁפֶסַק הַמְחַבֵּר : * אִם הַכֶּתֵל מִשְׁפַּע. וְאִם נָח עַל־גַּבֵּי זִיזוֹ שְׂאִין
רַחֵם אַרְבַּעַה, הֵי מְקוּם־פְּטוּר וְיִתְרַם לְהִבְיָאוֹ אֶצְלוֹ : * בַּעֲנָנָן שֶׁנָּח עָלָיו. עֵינָן
מִגְּזוּ אֶבְרָהֶם מַה שְׁהַעֲתִיק בְּשֶׁם הַתּוֹסְפוֹת. וְעֵינָן בְּחֻדוּשֵׁי הַרְשִׁב"א שְׂהִבֵּא בְּשֶׁם
הַרְמַב"ם שֶׁחֲלַק עַל הַתּוֹסְפוֹת, וְדַעַתוֹ דְאִפְלוּ בְּשְׂאִין רַבִּים מִכְּתִפִּין עָלֵי מְקַרְבֵּי
הַנְּחָה בְּרִשׁוֹת־הֶרְבִּים, אֲכָן הוּא כְּתֵב דְמַסְתַּבְּרָא כְּדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת, עֵינָן שֶׁם,
וּבְחֻדוּשֵׁי הַרְשִׁב"א עַל עִרְבוּן מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְהוּא סוֹכֵר גַּם־כֵּן פְּתוּמָב"ן.
עֵינָן שֶׁם : * גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ. עֵינָן בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה מַה שֶׁפְּתַכְנוּ בְּשֶׁם הַגִּר"א. וְהָנָה
דַּעַתוֹ הוּא דַּעַת הַרְבַּנּוּ תְּנַגְּלַל הַרְמַב"ם שְׂהוּבָא כְּתוּב הַמְּפִיד פֶּרֶךְ יֵג הַלְבָּה טו,
עֵינָן שֶׁם : וְדַעַת הַמְּחַבֵּר שְׂאֵם הַיָּבֵא כֵּל נָח פְּטוּט, מִשּׁוּם דְהִרְיָף וְהִרְאָה
הַרְמַב"ם פֶּלַם הַעֲתִיקוֹ מִסְּקֵנַת הַגְּמָרָא דְעִרְבוּן לְדִינָא, וְטַעֲמֵיהּ נִרְאָה,
דְּכִיבֵרָא לְהוּ כִּמוּ שֶׁכְּתֵב הַרְשִׁב"א [בְּשֶׁפֶת דָּף צו] בְּשֶׁם רַב הַאי גְּזוּן, דָּאָף
דְאִקְרַם הַגְּמָרָא יִפְגָּא פּוֹתָה דְרַב חֲלָקִיָּה, מְכַרְתָּא הַרְאִשׁוּנָה מִשְׁמַע דְאָל
כּוֹתָה, עֵינָן שֶׁם, וְסוּגִית הַגְּמָרָא בְּעִרְבוּן מִשְׁמַע דְנִקְטָא לְדִינָא כְּמַסְתַּבְּרָא רַבָּא
דְכִלְהָ רַבִּי יוֹדְהָהּ הִיא, מִדְקָאֵמֵר שֶׁ בְּדָף צח רִישׁ עֲמִוּר א' וְרִישָׁא וְסִיפָא רַבִּי
שְׁמַעוֹן וּמַצִּיעֵתָא רַבִּי יוֹדְהָהּ, וְלֹא זָכַר הַגְּמָרָא דְבִרֵּי תַנְאִיקָא כֵּל, עֵינָן שֶׁם :
* וְעִרְבוּ. הֵנָּה הַמְּגִזְרֵיהֶם כְּתֵב, דְלִמְאֵן דְאִמְרָא דְמִתֵּר לְחִלְיָף דְרָף
מְקוּם־פְּטוּר שְׂרִי אִפְלוּ לֹא עִרְבוּ, וְהוּא מְסִימֵן שֵׁנָב שֵׁנָג סְעִיף ג'

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

זֶה מִתֵּר לְכִלֵּי עֲלֵמָא אִפְלוּ בְּשִׂאָר דְכָרִים שְׂאֵינָם כְּתֵבֵי הַקֶּדֶשׁ, כְּגוֹן
שְׁהִיָּה כִּידוֹ סְדִין וְנִתְגַּלְגַּל רֵאשׁ הָאֶחָד מִיָּדוֹ, דְלְמַעְלָה מִעֲשֻׂרָה
טַפְחִים אֵין שׁוּם חֻשָּׁב מִשּׁוּם רִשׁוֹת־הֶרְבִּים : (יג) אִם הַכֶּתֵל
מִשְׁפַּע. וְרַצָּה לומר, דְאָז הוּי כְּמִנְחָ רֵאשׁ אֶחָד עַל הָאָרְצָן⁶, וְעַל־כֵּן
אִם נָקַל בְּנֵה יֵשׁ חֻשָּׁב שְׂמָא יִפֵּל כִּלוֹ מִדְרוֹשׁ⁷ שֶׁם וְיָבֹוא גַם־כֵּן
לְאֲתוּמֵי מִרְשׁוֹת־הֶרְבִּים לְרִשׁוֹת־הִיחִיד : (יד) שֶׁנָּח עָלָיו. וְדוֹקָא
כְּשִׂרְבִים (ט) מִכְּתִפִּים עָלָיו, הָא לֹא הִכִּי הוּי כְּרַמְלִית, וְכִיּוֹן
דְאִגּוּדוֹ כִּידוֹ, שְׂרִי לְהִבְיָאוֹ אֶצְלוּ בְּכַתְבֵי הַקֶּדֶשׁ לְכִלֵּי עֲלֵמָא. וְעֵינָן
בְּבִאוּר הַלְכָּה : (טו) שְׂלֵא הַגִּיעַ לְאָרְצָן. וְאִפְלוּ יֵשׁ (טז) רַב כְּמִלָּא
מַחֵט בֵּינֵוּ וּבֵינָן הָאָרְצָן, כִּיּוֹן שְׂלֵא נָח מִמָּשׁ עַל הָאָרְצָן (י) וְחִלּוּי
בְּאוּרֵי לֹא מְקַרְבֵּי הַנְּחָה וְגוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ. וְדוֹקָא בְּכַתְבֵי הַקֶּדֶשׁ מְקַלְטִין,
(יז) אֲכַל בְּשִׂאָר דְכָרִים, כֵּל שְׁהַגִּיעַ לְאֶרֶץ הַעֲשֻׂרָה טַפְחִים שְׂהוּא
אוּרֵי רִשׁוֹת־הֶרְבִּים אֶף שְׂלֵא נָח אֲסוּר לְהִבְיָאוֹ אֶצְלוֹ, דְגִזְרִין שְׂמָא
יִפֵּל כִּלוֹ לְאָרְצָן וְיָבֹוא גַם־כֵּן לְאֲתוּמֵי אֶצְלוֹ. (יח) וְיֵשׁ מְקַלְטִין בְּנֵה.
וְכֵן זֶה בְּאוּרֵי רִשׁוֹת־הֶרְבִּים, (יג) אֲכַל אִם נָפַל לְאוּרֵי כְּרַמְלִית,
מִתֵּר לְכִלֵּי עֲלֵמָא לְהִבְיָאוֹ אֶצְלוֹ כִּיּוֹן שְׂאִגּוּדוֹ עֲרִין כִּידוֹ :
(טז) גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ. וּבְבִאוּר הַגִּר"א חוֹלַק עַל זֶה, דְכֵּל שְׁהַגִּיעַ תוּף
שְׂלֵשָׁה סוּמָן לְאָרְצָן חֻשׁוֹב כְּמִנְחָ עַל הָאָרְצָן. וְעֵינָן בְּבִאוּר הַלְכָּה :

א (א) וְעִרְבוּ. דְבִלָּא עִרְבוּ (א) הֵלֵא אֲסוּר לְטַלְטֵל מִרְשׁוֹת
לְרִשׁוֹת אִפְלוּ בְּלֹא הַפְּסַק רִשׁוֹת־הֶרְבִּים בֵּינְתֵינָם כֵּל :
ב (ב) שְׁוִים וְכו'. וְרַצָּה לומר, דְכִיּוֹן שְׂהֵם שְׁוִים (ג) אֵין צְרִיף לְאִמּוֹן
נְדִיז לְזוּרִיקָא שְׂלֵא יִפֵּל הַחֶפֶץ לְמַשָּׁה : (א) מִתֵּר לְזֶרֶק. וְדוֹקָא
לְמַעְלָה מִעֲשֻׂרָה, דְהוּי מִרְשׁוֹת־הִיחִיד לְרִשׁוֹת־הִיחִיד דְרָף מְקוּם־
פְּטוּר¹¹, (ג) אֲכַל לְמַשָּׁה מִעֲשֻׂרָה אֲסוּר : (ד) גְּבוּהַ מִחֲבָרוֹ. דְכִיּוֹן
שְׂגָבוּהַ מִחֲבָרוֹ, צְרִיף לְעִמְצָם יָדוּ בְּזוּרִיקָה, וְחִישְׁיָן שְׂמָא לֹא יִכְנֹן
כֵּל־כֵּף וְיִפֵּל לְאָרְצָן (ד) וְאֲחִי לְאֲתוּמֵי : (ה) כְּרַמְלִית וְכו'. דְכִיּוֹן
דְאֲסוּר כְּרַמְלִית אִינָה אֵלֵא מְחַבְּרָן לֹא גִזְרִין שְׂמָא יִפֵּל, (ו) דְהוּי
זִנְיָה לְזוּרִיקָה : (ז) בְּכָל גְּזוּנָא. הֵינּוּ אִפְלוּ אֶחָד גְּבוּהַ מִחֲבָרוֹ, אֲכַל
פְּטוּט דְוִדְקָא בְּשִׂעֲרָבוֹ : ב (ז) לְרִשׁוֹת־הֶרְבִּים. נִקְטָה לְרִשׁוֹת־
הֶרְבִּים לְכּוֹתָמָא, דְאִפְלוּ לְרִשׁוֹת־הֶרְבִּים מִתֵּר, דְאֵין רִשׁוֹת־הֶרְבִּים
לְשִׂרְי. וְעֵינָן בְּסְעִיף ג' דְיֵשׁ חֲלוּק בֵּין רִשׁוֹת־הֶרְבִּים לְכְּרַמְלִית לְעֵנָן לְתֵן
וְלֹא מְבַעֵי אִם הִנֵּה הַחֲלוּק פְּתוּחַ לוֹ כְּסוּמָן לְהַזִּיזוֹ בְּתוּף שְׂלֵשָׁה טַפְחִים, כְּדוּאֵי מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עַל הַזִּיזוֹ מִתוּף הַחֲלוּק לְתֵן עָלָיו וְלִטֵּל

שְׂעֵר הַצִּיּוֹן

(ח) מְגִזְרֵיהֶם וּש"א : (ט) גְּמָרָא : (י) דָּאֵם מְנַח עַל־גַּבֵּי זִיזוֹ כִּלְיָ עֲלֵמָא מְקַרְבֵּי הַנְּחָה וְלֹא כֵּיּוֹן בֵּינָם מְקוּם ד' ס', כְּדִיאִתָּא בְּגִמְרָא : (יא) מְגִזְרֵיהֶם
וּש"א : (יב) אֲכָרְהֵעוּר וּבֵיתֵי מֵאִיר וְנִתְרַם שְׁלוֹם, וְכִלְיָ שְׁפֵן לְדַעַת הַגִּר"א דְמַגְלַל בְּנִפְלַח לְכְּרַמְלִית עַל הָאָרְצָן, תּוּ אֲוֹדָא רֵאשִׁית מְגִזְרֵיהֶם : (יג) מְגִזְרֵיהֶם וּש"א :
(ה) הַכּ הַסְּגִיד. וְעֵינָן בְּבִאוּר הַלְכָּה : (ג) גְּמָרָא : (ג) מְגִזְרֵיהֶם וּש"א. וְהָנָה בְּאֵלֵיהּ רַבְהָ רַצָּה לְפַקְּשָׁא פְּזוּה, אֲכַל הָאֵמַת עִם מְגִזְרֵיהֶם, שְׁפֵן מוֹכַח
מִהַרְמַב"ם פֶּרֶךְ יֵג הַלְכָּה טו וְכִמּוּ שֶׁפְּתַכְנוּ הַתּוֹרָה : (ד) גְּמָרָא : (ה) בֵּית־יוֹסֵף :

הלכות שבת סימן שנג שנד

מַעֲשֶׂה (ט) וְיֵשׁ בוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה *וְחֵלּוֹן הַבַּיִת פְּתוּחַ לוֹ¹⁴, מִשְׁתַּמְשִׁין עָלָיו. אִם הָיָה שְׁנֵי זְוִיִּים זֶה לְמִטָּה מִזְּהוּ¹⁵ (י) וְהֵם שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, אֶת-עַל-פִּי שְׁשֻׁנֵיהֶם לְמַעַל מִעֲשֶׂה, אִם יֵשׁ בְּזוֹ הַעֲלִיּוֹן שְׁלֹפְנֵי חֵלּוֹן רַחֵב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה (יא) אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְשׁוּת בְּפָנֵי עֲצוּמוֹ וְהָיָה שְׁתַּחֲמוֹ רְשׁוּת אַחֲרָת (ג) וְאוֹסְרִין (יב) זֶה עַל זֶה, וְאִם אֵין בְּעֲלִיּוֹן אַרְבָּעָה וְגַם אֵין בַּתְּחוֹת אַרְבָּעָה, מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֵׁנֵיהֶם וּבְכָל הַתָּלַעַד עַד עֲשָׂרָה טַפְחִים הַתְּחוֹתִים. הֵיחָה בַּתְּחוֹת אַרְבָּעָה *וּבְעֲלִיּוֹן אֵין בוֹ אַרְבָּעָה¹⁶, אֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֲלִיּוֹן אֲלֵא (יג) כִּנְגַד חֲלוֹנוֹ בְּלִבְדוֹ, אֲבָל בִּשְׂאֵר הָיָה שְׁבִשְׁגֵי צְדִירֵי הַחֲלוֹן (ד) אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ מִפְּנֵי זֶה שְׁתַּחֲמוֹ (יד) שֶׁחֵלֶק רְשׁוּת לְעֲצוּמוֹ: ג (טו) כָּל זֵו הַיּוֹצֵא עַל אֲוִיר רְשׁוּת-הַרְבִּים שְׁמַתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו, כִּשְׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ אֵין נוֹתֵינּוּ עָלָיו וְאֵין נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ אֲלֵא כְּלֵי חָרָס וְזִכְרִית וְכִיּוֹצֵא בְּהֵם שְׂאֵם יִפְלוּ לְרְשׁוּת-הַרְבִּים יִשְׁבְּרוּ, אֲבָל שְׂאֵר כְּלִים אֲסוּרִים שְׂמָא יִפְלוּ לְרְשׁוּת-הַרְבִּים וְיִכְאֵם: הַגָּה *וְדוֹקָא זֵו וְכִיּוֹצֵא בוֹ, אֲבָל אִם הוּא דְבַר רַחֵב כִּנְגַד, שְׁהִמְשַׁמֵּשׁ עוֹמֵד שֶׁם עַם הַכְּלֵי, מִתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַכְּלִים (כ"ב בְּשֵׁם הַרִיב"א). וְאִם הֵיחָה זֵו אֲחָד לְבָדוֹ יוֹצֵא עַל אֲוִיר כְּרַמְלִית, (טז) כֹּל שֶׁהוּא גְבוּהָ עֲשָׂרָה לְעוֹלָם מִתָּר, *בֵּין רַחֵב בֵּין קָצֵר, וְאִפְלוּ כְּלִים שְׂאֵין מִשְׁתַּבְרִין, שְׂאֵל גְּזָרוֹ בְּכְרַמְלִית:

שנד דיני בור ואשפה ברשות הרבים, ובו ב' סעיפים:

א *בור ברשות הרבים (א) וחוליא סביבו, (ב) אם (ב) עומד (ג) בתוך ארבעה טפחים לרשות-היחיד, מתר

א משנה בערויבן
צ"ט וראויןקמא דרב
הגא

באר היטב

(ג) וְאוֹסְרִין. אִפְלוּ אֵין בַּתְּחוֹת ד', מ"א: (ז) אֲסוּר. דוֹקָא כְּלִים שֶׁשְׁבַתוּ בַתּוֹךְ הַבַּיִת, עַד סִימָן שֶׁבַע סַעֲרֵי ו':

באר הלכה

עַד כִּסּוֹף סִימָן שֶׁמֵט בְּמִשְׁנֵה בִּירוּדָה וּבְכִאוּר הַלְכָה, דִּשְׁנָן גַּם-כֵּן לְעַנְיַנְגוּ¹⁷:
* וְחֵלּוֹן הַבַּיִת פְּתוּחַ לוֹ. עַד בְּכִאוּר הַגְּרָא דְבָן פֶּתַח הַטוֹר לִפִּי שִׁיטְתוֹ בְּסִימָן שִׁמְהָ סַעֲרֵי טו, וְרֹצֵה לוֹמַר, אֲבָל לִפִּי דַעַת הַרְמַב"ם וְנִתְרַ הַפּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיא בְּסוֹף הַסִּימָן זֶה, אִפְלוּ אֵין הָיָה נֶגֶד הַחֲלוֹן, כִּינֵן שֶׁהוּא לְמַעַל מִעֲשֶׂה טַפְחִים אֵינוֹ בְּכָלל כְּרַמְלִית אֲלֵא בְּכָלל מְקוֹם פְּטוּר¹⁸, וּמִמִּילָא מִתָּר לְהַיִּחַ עָלָיו מִרְשׁוּת-הַרְבִּים גַּם-כֵּן, כְּדֹאִיתָא בִירוּשְׁלַמִי שֶׁהִנְבָּא בְּחוֹסְפוֹת עֲרוּבִין פ"ט עֲמוּד בו, עַד שֶׁ שָׂם: * וּבְעֲלִיּוֹן אֵין בוֹ אַרְבָּעָה. נִרְאֶה לִי דוֹרְצָה לוֹמַר, שְׂאֵין בוֹ אַרְבָּעָה מִשֶּׁ עֲצוּמוֹ אֲבָל בְּצִרוּף הַחֲלוֹן יֵשׁ בוֹ אַרְבָּעָה, וְלִכְּוֹן אֲסוּר בִּשְׁנֵי צְדָדֵי הַחֲלוֹן כִּשְׂאֵר זֵו שֵׁשׁ בוֹ אַרְבָּעָה, וּמָה דְמַתָּר כִּנְגַד חֲלוֹנוֹ, מִשּׁוּם דְהָיָה כְּחוּר חֲלוֹן, דֹּאִי אֵין בוֹ אַרְבָּעָה, אֶף עַל-יְדֵי צִרוּף הַחֲלוֹן, מִתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַתָּלַעַד כֵּן אֵיתָא בְּהַדְרָא בְּגִמְרָא בְּתַרְוָא דַּאֲבִי, וְכֵן מוֹכַח בְּמִגִּיד מִשְׁנֵה דְלֵא נִשְׁמַיָּת הַרְסָא לִפִּי דַעַת הַרְמַב"ם כֵּן בְּקִשְׁתָּה הַגְּמָרָא "הִכִּי דְמִי", עַד שֶׁ שָׂם, אֲבָל בְּתַרְוָא דַּאֲבִי לֹא נִשְׁמַיָּת כְּלָם: * וְדוֹקָא זֵו וְכוּ'. דַּסְמַתָּה אֵינוֹ רַחֵב וְהִמְשַׁמֵּשׁ אֵינוֹ עוֹמֵד שֶׁם עַם הַכְּלֵי, וְלִכְּוֹן לֹא חֵלְקוֹ חֲתָמִים, שְׂאִפְלוּ אִם הֵיחָה זֵו רַחֵב גַּם-כֵּן אֲסוּר, וּבְגַב גַּם-כֵּן לֹא חֵלְקוֹ, שְׂאִפְלוּ אִם הֵיחָה רַחֵב רַק ד' טַפְחִים גַּם-כֵּן: * בֵּין רַחֵב וּבֵין קָצֵר. לִפִּי מַה שֶּׁפָּסַק הַמַּחֲמֵר מִתְחִילָה, גַּם יוֹצֵא לְאֹרֵר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה אֵין צְרִיף שִׁהֵיחָה הַחֲלוֹן פְּתוּחַ לוֹ, דְהוּא מְקוֹם-פְּטוּר וּבְכָל גֻּנֵי מִתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו: (י) וְהֵם שֶׁל וְכוּ'. אֲבָל שֶׁל אִישׁ אֲחָד שָׂרִי, כִּינֵן שֶׁהֵם שֶׁל רְשׁוּת אֲחָד; וְאִם עֲרָבוּ יַחַד, אִפְלוּ שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שָׂרִי נִפְמ"ג: (יא) אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ. דוֹקָא בְּכָלִים שֶׁשְׁבַתוּ (י) בַתּוֹךְ הַבַּיִת, אֲבָל אִם שְׁבַתוּ בֵּין-הַשְּׂמֹשׁוֹת עַל-גְּבִי הָיָה, מִתָּר לְטַלְטֵל מִזֵּו לְחִבְרוֹ¹⁹: (יב) זֶה עַל זֶה. וְרֹצֵה לוֹמַר, בֵּין הַעֲלִיּוֹן וּבֵין הַתְּחוֹת, וְהַלְבוּשׁ מְגַל בַּתְּחוֹת²⁰. פֶּתַח הַמְּגוֹן-אַרְבָּהָם בְּשֵׁם הַמִּגִּיד מִשְׁנֵה, דַּאִפְלוּ אֵין בַּתְּחוֹת אַרְבָּעָה גַם-כֵּן אוֹסְרִין אֵלוֹ עַל אֵלוּ²¹, וּבְלִבוּשׁ מְגַל כְּנֻחָה²², וְכַתֵּב בְּאֵלֶיהָ וּבָהּ שֶׁכֵּן הוּא גַם-כֵּן בְּעִבְרוֹת-הַקֶּדֶשׁ: (יג) כִּנְגַד חֲלוֹנוֹ בְּלִבְדוֹ. שֶׁהוּא (יג) כְּזוּיַת הַחֲלוֹן וְהַרְחַבְתּוֹ: (יד) שֶׁחֵלֶק רְשׁוּת לְעֲצוּמוֹ. וּמִמִּילָא אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ גַּם בְּזוֹ הַתְּחוֹת, שְׂאוֹסְרִים זֶה עַל זֶה, וְכ"ל. וְלִדַּעַת הַלְבוּשׁ הַנ"ל, הֵקָא בְּדוּאִי מִתָּר בַּתְּחוֹת: ג (טו) כָּל זֵו יִזוּ וְכוּ'. הֵינּוּ בֵּין שֶׁהוּא רַחֵב אַרְבָּעָה אוֹ לֹא: (טז) כֹּל שֶׁהוּא גְבוּהָ עֲשָׂרָה. דָּשֵׁם אֵין אֲוִיר כְּרַמְלִית תּוֹפֵס, וְכ"ל בְּסִימָן שִׁמְהָ סַעֲרֵי יח, וְלִכְּוֹן מִתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו דְרָף הַחֲלוֹן, אֲבָל לְמַטָּה מִעֲשֶׂה הָרִי כְּמוֹצֵיא מְרְשׁוּת-הַיְחָדִי לְכְרַמְלִית:

א (א) וחוליא. הֵינּוּ, קִרְקַע סְבִיבוֹת הַבּוֹר נוֹתֵן סְבִיבוֹתָיו לְהִקְרִיף מִמֵּין חוֹמָה: (ב) אִם עוֹמֵד. הֵינּוּ הַבּוֹר (ב) עֲצֻמָּה: (ג) בַתּוֹךְ

שער הציון

(1) מִסְקַנְתָּ הַגְּרָא כִּסּוֹף הַסִּימָן זֶה וְכֵן בְּסִימָן שִׁמְהָ סַעֲרֵי טו עַל-פִּי שִׁיטַת הַרְמַב"ם וְרִש"י וְחוֹסְפוֹת וְרִשְׁב"א, דְלֵא כְּמוֹ שֶׁפָּסַק שֶׁם בְּשִׁלְחוֹן-עֲרוּף סַעֲרֵי טו: (1) גַּם זֶה הוּא מִסְקַנְתָּ הַגְּרָא כִּסּוֹף הַסִּימָן, הוּא אֲוִיל לְשִׁיטְתוֹ בְּסִימָן שִׁמְהָ סַעֲרֵי ד', וְגַם שֶׁם מְצַדֵּד דְלֵא כְּמִגְוֵן-אַבְרָהָם וְסִבְכִיא לֵא דְחוֹרֵין הַמְּפַלְשִׁין לְרְשׁוּת הַיְחָדִי אִפְלוּ לְמַטָּה מִעֲשֶׂה הוֹי רְשׁוּת-הַיְחָדִי, עַד שֶׁ שָׂם, וְהוּא הַשְּׁעָם שֶׁהִעֲתִיקָהּ פֹּה, וְגַם הַאֵלֶיהָ רַבָּה מְצַדֵּד כֵּן בְּשֵׁם הַנְּחִלַת-צְבִי, עַד שֶׁ שָׂם, וְכֵן הַנְּחִיב-חִידִים: וְאִפְלוּ לִפִּי מַה שֶׁהִעֲתִיקָנוּ שֶׁם דַּעוֹת הַפּוֹסְקִים כְּעִנְיָן זֶה דִּישׁ דְּסָבִיר כְּפִיגְוֵן-אַבְרָהָם, אֶת-עַל-פִּי כֵּן כְּעִנְיָנוּ מְסִימִים הַרְבֵּה לְאִפְסוֹר, עַד בְּאִבְנֵי-הָעוֹר וּבְפִרְי-מְגִידִים בְּשֵׁם הַנְּהַר-שְׁלוֹם וּבְחוֹסְפוֹת-שְׁבַת²³: (2) בְּכִאוּר הַגְּרָא: (3) גַּם זֶה מִפְּנֵי, עַד שֶׁ שָׂם. וְקִשְׁתָּה דְהֵלָא הַגְּרָא קָאִי לִפִּי שִׁיטַת הַרְמַב"ם כְּנֻחָה, דְלִהֲטוֹר נִיחָא בְּלֵא הִכִּי כְּמוֹ שְׁבַתָּה בְּעֲצוּמוֹ, וְלִהְרַמְב"ם אִפְלוּ גִישׁ ד' עַל ד' אֵין צְרִיף שִׁהֵיחָה חֲלוֹן פְּתוּחַ לוֹ, וְכִמוֹ שְׁבַתָּה בְּעֲצוּמוֹ כְּסוֹף הַסִּימָן לְהַרְמַב"ם אֵין צְרִיף שִׁהֵיחָה כִּלְל חֲלוֹן לִפְנֵי הָיָה: (4) מְגוֹן-אַבְרָהָם: (5) כֵּן פֶּרַשׁ רִש"י עַל מַה דְאָמַר בְּגִמְרָא שֶׁהוּא כְּחוּר חֲלוֹנוֹ: (6) דָּאִם הַבּוֹר רַחוֹק ד' טַפְחִים מִן הַתָּלַעַד אֶף שֶׁהוּלֵא מִמְעַט הַשְּׁעָר, לְעַמְמִים יִהְיֶה אֲסוּר, כְּגוֹן אִם הוּלֵא אֵתָה גְבוּהָ ג' טַפְחִים מִן הָאֲרֵץ, דְבִטֵּל לְגַבִּי קִרְקַע וְנִתְרַ רְשׁוּת-הַרְבִּים²⁴. פְּרִימְגִידִים:

הלכות שפת סימן שנג שנד

ביאורים ומוספים

משלש צדיו. [אמנם החזו"א (א"ח סי' קד ס"ק ו ובמכתבים שנדפסו בספר שערי לימוד) כתב, שטעם האיסור בנפרץ במילואו למקום האסור, הוא משום שחסרות למקום מחיצות, ולדבריו אין לאסור את חורי רשות היחיד משום חסרון מחיצות, שהרי חורים אינם צריכים מחיצות. אלא שבדברי מהר"ח (הידושי הגהות לטור סי' שנח ס"ק ב, הובא בחזו"א שם) מבואר, שטעם האיסור בנפרץ למקום האסור הוא משום שחששו חכמים שמא יבואו לטלטל גם מחוץ למקום, וטעם זה שייך גם בחורים. וכדרך זו מבואר בחידושי האבן העזר (עירובין פט, א) לענין גג הבולט.

הפמ"ג כתב בשם הנהר שלום, שזו אינו דומה לחור, משום שהוא עומד באויר רשות הרבים וכו' בו הרבים, וטעם זה כתב גם התוספת שבת.

[משנ"ב ס"ק יז]

והם שפ' וכו' (8).

(8) בדין זה שהזוים אסורים זה על זה, כתב הגאון יעקב (עירובין צח, ב) שמסתבר שהיינו דוקא אם הם סמוכים זה לזה בתוך עשרה טפחים, שנחשב שהרשויות פרוצות זו לזו. עוד כתב הלחם משנה (פ"ז מהל' שבת הי"ד), ששית הרשבי"א שאין הזוים אסורים זה על זה אלא כשהאחד הוא מעל חברו, אבל מדברי הרמב"ם (שם) [הש"ע כאן] מוכח שגם אם אינם זה כנגד זה אסורים הם. הקשה לשיטתם, מדוע רשות הזויה התחתון [או העליון] נמשכת גם שלא כנגדה. וישב, שכיון שאין הזוים מוקפים במחיצות, נחשב כל זיו שהוא פרוץ לרשות הזויה חבירו אף אם אינם זה כנגד זה, וסיים שכל זה מן התימא.

[משנ"ב ס"ק יא]

אָבֵל אִם שָׁבֵתוּ בֵּין-הַשְּׁמֹשׁוֹת עַל-גְּבֵי הַזֵּי, מִתֵּר לְטַלְטֵל מִזֵּי לְחֻבְרוֹ. (9)

(9) וטעם הדבר, משום שהזויה דינו כחצר ולא כבית, ומבואר בש"ע לקמן (סי' שעב ס"א) שהאיסור לטלטל כלים מחצר לחצר כשלא עירבו ביניהן, הוא רק בכלים ששבתו בבין השמשות בבתיים ולא בכלים ששבתו בחצרות.

[משנ"ב ס"ק יב]

וְהַלְבוֹשׁ מִקֵּל בַּתְּחִיל וְכוּ, וְאֶפְלוּ אֵין בַּתְּחִיל אַרְבָּעָה גַם-כֵּן אוֹסְרִין אֵלּוּ עַל אֵלּוּ (10) וּבַלְבוֹשׁ מִקֵּל בְּתוֹךְ. (10)

(10) וכתב שם טעם הרב, משום שהזויה התחתון שהוא רשות היחיד עולה עד לרקיע, ולכן הוא אסור על העליון, אבל העליון אינו אסור על התחתון, משום שאין רשות הזויה העליון יורדת למטה.

(11) ואף על פי שזו שאין בו ד' טפחים אינו נחשב רשות אלא מקום פטור, כתב המחצה"ש (ס"ק ו) שמי"מ כיון שאחד הזוים נחשב רשות, גזרו חכמים שגם הזויה השני נחשב רשות, ולכן הם אסורים זה על זה.

(12) וטעמו, כיון שאחד מהם אין בו ד' טפחים ואינו נחשב רשות, נמצא שאין כאן שתי רשויות שאסורות זו על זו, ולכן שניהם מותרים.

[ביה"ל ד"ה בכל גווי]

עַן בְּסוֹף סִימָן שִׁמְט בְּמִשְׁנֵה בְּרִיתָהּ וּבְבִיאָהּ הֶלְקָה, דְּשִׁינָן גַּם-כֵּן לְעִנְיָנָהּ. (13)

(13) שהסתפק בביה"ל שם (ד"ה ואפלו בכרמלית) אם במקום מצה התירו שבות בכרמלית. וראה שם שהבאנו את דברי השו"ת הלכות, שספיקו של ביה"ל הוא אם מה שהתירו חכמים שבות דשבות לצורך מצה הוא גם באופן עשועה מעשה [שמטלטל את החפץ], או שלא התירו אלא כשאינו עושה מעשה, כגון אמירה לנכרי באיסור דרבנן [ובנדון שלפנינו הרי זה שבות דשבות שיש בו מעשה].

ולמעשה, כתב החזו"א (א"ח סי' קג ס"ק יט) שיש להקל במקום מצה, וכל שכן בבין השמשות.

המשך במילואים עמוד 6

[שו"ע ס"ב]

דף הבולט מן הפתח לרשות הרבים, למעלה מעשנה וְשֵׁשׁ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה וְחִלּוֹן הַבַּיִת פְּתוּחַ לוֹ. (4)

(4) כזה

[שו"ע שם]

אם היו שני זוים זה למטה מזה.

(5) כזה

[שו"ע שם]

היה בתחתון ארבעה ובעליון אין בו ארבעה.

(6) כזה

[שעה"צ ס"ק ז]

עַן בְּאֵי-הָעוֹר וּבְפָרִי-מִגְדִּים בְּשֵׁם הַנְּהַר-שְׁלוֹם וּבְתוֹסַפְת־שֶׁבֶת. (7)

(7) וכתבו טעמים חלוקים בדבר: האבן העזר כתב, שאף שנחשב הזויה כחורי רשות היחיד לענין שמי שזורק מרשות הרבים עליו חייב, מ"מ אסור להשתמש מרשות היחיד על הזויה, משום שבשהזויה למטה מ' נחשב הוא כפרוץ למקום האסור, שהרי פרוץ הוא לרשות הרבים

מילואים

הלכות שבת סימן שנב שנג

המשך מעמוד רה

אפילו אם נח החפץ באמצע במקום פטור.

[ביה"ל ד"ה בכל גוין]
לענין פרקליט⁽⁸⁾.

(3) ובעיקר דין טלטול מרשות היחיד לרשות היחיד דרך אויר כרמלית, ראה בשערי צדק לקמן (סי' שנב סי' ק) שהבאנו את דברי הפמ"ג.

שהאיסור לטלטל ביניהן הוא מדרבנן שמתור לטלטל מרשות לרשות דרך מקום פטור, היינו דוקא באופן שהחפץ נח באמצע במקום פטור, אבל כשלא נח החפץ במקום פטור, כגון כאן שזורק מבית לבית דרך למעלה מעשרה ברושות הרבים, אסור לטלטלו. ב. בביה"ל (שם) הביא את דברי הנהר שלום, שסובר שבמקום שהאיסור לטלטל בין שתי הרשויות הוא משום שלא עירבו ביניהן [עירוב חצרות], יש לאסור

הלכות שבת סימן שנב שנג

המשך מעמוד 410

החוליה הוא רשות היחיד, דעת התוס' (שבת צט, ב ד"ה לאחרים) שכיון שאינה גבוהה י' מבחוץ, אין דינה כרשות היחיד, אלא אם היא רחבה פחות מר' על ד' טפחים הריהו כמקום פטור, ואם רחבה ד' על ד' טפחים הריהו כרמלית [והעתיקים החזו"א או"ח סי' טב ס"ק יג וסי' צו ס"ק כא].

יש לעיין בדעת המשגיב שהתיר להביא מים מהבור באופן שהחוליה גבוהה ג' טפחים, האם התיר גם כשהחוליה עצמה רחבה יותר מר' טפחים, ומשום שסובר כהרשב"א והריטב"א שעל גבי החוליה הוא רשות היחיד, וכיון שאין ד' טפחים בין החוליה לבין הבית מותר לטלטל ממנה אל הבית, או שסובר הוא כדעת התוס' שהחוליה לא נחשבת לרשות היחיד, ולכן דוקא אם רחב החוליה אינו ד' על ד' מותר, כיון שאז נמצא שמעביר דרך מקום פטור, אבל אם רחב החוליה ד' על ד' טפחים שדינה כרמלית, יש מקום לאסור [וכמו שציון השע"צ הלן (ס"ק ה) דרבי הפמ"ג שהביא מחלוקת האחרונים באופן שיש כרמלית מפסקת בין הבור אל הבית. ואף על פי שבפמ"ג שם (משב"ז ס"ק ב) מבואר שסובר כדעת התוס', מ"מ המשיגיב הביא את דבריו רק לענין אם כרמלית מפסקת ביניהם, ולא הביאם לענין אם החוליה נחשבת כרמלית]. ובביאור הגר"א (סי' שסא) נקט להלכה כדעת הרשב"א, שהמקום שעל גבי החוליה הוא רשות היחיד.

[ביה"ל ד"ה וחלון הבית]
אָלָא כְּבָל מְקוּם פְּטוּר⁽¹⁴⁾.

(14) כאן כתב בשם הגר"א שהוא מקום פטור. וראה בביאור הגר"א שכן להקל מטעם נוסף, שלשית הרמב"ם נחשב הזיו רשות היחיד גם כשהוא מופלג מהחלון. ועיין עוד בדבריו (סי' שמה סט"ז), שהביא את דברי התוס' בשם הירושלמי שהוא מקום פטור. ומדברי הביה"ל כאן נראה שנקט להלכה כטעם זה, ולכן ציון לדברי הירושלמי.

ומבואר כאן שפסק כדעת הגר"א, שאפילו אם הזיו רחב ד' טפחים נחשב הוא למקום פטור. מאידך, בביה"ל לעיל (סי' שמה סט"ז ד"ה גג הבולט) לגבי גג הבולט, פסק להקל רק כשהוא בולט פחות מר' טפחים.

סימן שנב

דיני בור ואשפה ברושות הרבים

[שעה"צ ס"ק א]

דְּבַטֵּל לְגַבֵּי קֶרְקַע וְהָיָה רְשׁוּתֵי הַרְבֵּיִם⁽¹⁾.

(1) ומשמע מדרבנן, שאם החוליה גבוהה ג' טפחים, מודדים ד' טפחים מקצה החוליה. ומצינו מחלוקת הראשונים מה דינה של החוליה עצמה באופן זה, שדעת הרשב"א והריטב"א (עירובין עח, א) שעל גבי

הלכות שבת סימן שנב שנה

המשך מעמוד רח

הלכלוך מהבית, הריהו נחשבת מוקפת לדירה ואינה כקרפף.

[משנ"ב שם]

וְרַק שִׁיְהִיָּה חֲלּוֹן גְּבוּהָ עֲשֶׂנְהָ מִן הָעֲרָבִים⁽¹⁰⁾.

(10) ובאופן שהאשפה סמוכה תוך ד' טפחים לרשות היחיד, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ד) שיש להתיר לזרוק לה גם אם החלון נמוך והוא תוך עשרה טפחים לקרקע רשות הרבים, כיון שהמקום שבין האשפה לרשות היחיד הוא מקום פטור, וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' א).

[משנ"ב שם]

שְׁעוֹלָל לְפָלַי בְּרִשְׁוֹתֵי הַרְבֵּיִם⁽¹¹⁾.

(11) ואף על פי שבאשפה אין לחשוש שאחר שיפול מה שזרק יבוא לחזור ולהגביהו, כמבואר ברמ"א שדרך לזרוק לאשפה רק דברים מאוסים, מ"מ אסור לזרוק דבר שעלול ליפול. וכעין זה מצינו ברש"י (עירובין צח, ב ד"ה אי דלית ביה ד'), שכתב שאסור להשתמש בזיו שהוא פחות מר' טפחים אפילו לתת עליו כלים שאם יפלו לרשות הרבים ישברו [שאין בהם חשש שיחזור ויטלם]. שכיון שמצוי הוא שיפלו הכלים לרשות הרבים, נראה הדבר כאילו הוא זורק מרשות היחיד לרשות הרבים.

מצוי הוא, ואף אחר שיפנו אותה ימשיכו לשפוך שופכין למקום האסור כדרכם, יש לגזור אפילו בכרמלית [נהשו"ע הרב (ס"ג) נקט להלכה שאסור אפילו בכרמלית].

[משנ"ב ס"ק יב]

מְקָר לִזְרֹק עַל הָאֲשָׁפָה מְחֻלּוֹן שְׁבִיבִית⁽⁹⁾.

(9) מסתימת לשון המשגיב מבואר שמתור להוציא אף מהבית לאשפה גם אם החלון גבוה עשרה טפחים מהקרקע, ושלא כדעת הבית מאיר (כאן) שכתב על פי דברי הרא"ש (עירובין פ"ב ס"ב) שבאופן זה אסור להוציא מהבית לאשפה אלא רק מהחצר לאשפה, משום שהאשפה אינה משמשת לדירה וחשובה קרפף, ואסור להוציא מבית לקרפף, והיינו לפי מה שפסק השו"ע לקמן (סי' שנב ס"י) שאסור להוציא מבית לקרפף אפילו אם גדול הקרפף הוא פחות מבית סאתיים. אבל אם הסף הנמוך של החלון הוא בתוך י' טפחים לקרקע, נחשב מקום האשפה שהוא מוקף לצורך תשמישי דירה ומותר להוציא לשם. והבית מאיר תמה למה הפוסקים סתמו ולא פירשו הדבר. ובגווי חיים [לבעל החרדי דעה] (כאן) יישב, שהפוסקים השמיטו את דברי הרא"ש, ומשמע שסוברים שכיון שהאשפה משמשת לצורך הרצאת